

लक्ष्मिणी अर्धनाराचः V. 5. -नारायणः a form of Viṣṇu. -नारीशः, -नारीश्वरः, -नारी, -नटेश्वरः a form of Śiva, (half male and half female) cf. ...पतिरपि जगता-मर्धनारीश्वरोऽभूत् Sūkti. 5. 99. -नावम् half a boat. -निशा midnight. -पञ्चम a. Four and half; युक्तखन्दांस्य-धीयत मासान्विप्रोऽर्धपञ्चमात् Ms. 4. 95. -पञ्चाशत् f. twenty five Ms. 8. 268. -पणः a measure containing half paṇa Ms. 8. 404. -पथम् half way. (-पथे) midway भृतिमर्ध-पथे सर्वान्प्रदाप्य Y. 2. 198. -पादः half a pāda or foot; अर्धपादं किष्कुविष्कम्भमुद्भूय Dk. 109. -पादा The plant भूम्यामलकी (Mar. मुईआवळी). -पादिक a. having half a foot; सद्यः कार्योऽर्धपादिकः Ms. 8. 325. -पाञ्चालिक a. born or produced in the ardhapanchāla. -पारावतः a kind of pigeon (अर्धनाङ्गेन पारावत इव). The francolin partridge. -पुलायितः a half gallop, canter; चित्रं चकार पदमर्धपुलायितेन Śi. 5. 10. -प्रहर half a watch, one hour and a half. -प्राणम् A kind of joinery resembling the shape of a bisected heart; मूलप्रं कीलकं युक्तमर्धप्राणमिति स्मृतम्। Māna. 17. 99. -भागः a half, half a share or part; तदर्धभागेन लभस्व काङ्क्षितम् Ku. 5. 50; R. 7. 45. -भागिक a. sharing a half; मृते पितरि कुर्युस्तं भ्रातरस्त्वर्धभागिकम् Y. 2. 134. -भाज् a. sharing entitled to a half; अर्धभागक्षणाद्राजा Ms. 8. 39. -2 a companion, sharer; देवानामर्धभागासि Av. 6. 86. 3. -भास्करः mid-day. -भेदः Hemiplegia (अर्धाङ्गवायुः); Sus. -भोटिका a kind of cake. -भ्रमः-भ्रमः a kind of artificial composition; for instances see Ki. 15. 27; Śi. 19. 72. The Sar. K. describes it as a figure of speech thus:— आहुरर्धभ्रमं नाम श्लोकार्धभ्रमणं यदि. -मागधी N. of a dialect in which many of Jaina Canonical books are written. It is so named perhaps because many of the characteristics of Māgadhī are found in it. -माणवकः, -माणवः a necklace of 12 strings (माणवकं consisting of 24). -मात्रा 1 half a (short) syllable. अर्धमात्रालाघवेन पुत्रोत्सवं मन्यन्ते वैयाकरणाः Pari Sik. -2 a term for a consonant (व्यञ्जनं चार्धमात्रकम्). -मार्गे ind. mid-way; बन्दीकृता विबुधरात्रुभिरर्धमार्गे V. 1. 3. -मासः half a month, a fortnight. -मासतम = मासिक see P. V. 2. 57. -मासिक a. 1 happening every fortnight. -2 lasting for a fortnight; येऽर्धमासाश्च च मासाश्च Mahānārā. 25. Y. 2. 177. -मुष्टिः f. a half-clenched hand. -यामः half a watch. -रथः [अर्धः असंपूर्णः रथः रथी] a warrior who fights on a car with another (who is not so skilled as a रथी); रणे रणेऽभिमानी च विमुखश्चापि दृश्यते। घृणी कर्णः प्रमादी च तेन मेऽर्धरथो मतः Mb. -रात्रः [अर्ध रात्रेः] 1 midnight; अथार्धरात्रे स्तिमितप्रदीपे R. 16. 4; स्थितेऽर्धरात्रे Dk. 109. -2 a night containing half a whole day of 24 hours. -रात्रार्धदिवसः equinox. -लक्ष्मीहरिः Hari having a form half like Lakṣmī. -विसर्गः, -विसर्जनीयः the Visarga sound before क्, ख्, प्, and फ्, so called because its sign (˘) is the half of a Visarga (:). -चीक्षणम् a side-look, glance, leer. -वृद्ध a. middle-aged. -वृद्धिः The half of the interest or rent; Ms. 8. 150. -वैनाशिकः N. of the followers of Kaṇāda (arguing half perishableness). -वैशसम् half or

incomplete murder; विधिना कृतमर्धवैशसं ननु मां कामवधे विमुञ्चता Ku. 4. 31. -व्यासः the radius of a circle. -शतम् 1 fifty. -2 One hundred and fifty; Ms. 8. 267. -शनम् [अर्धमशनस्य शकध्वा°] half a meal. -शफरः a kind of fish. -शब्द a. having a low voice. -शेष a. having only a half left. -श्याम a. half clouded. -श्लोकः half a śloka or verse. -सम a. equal to a half. (-सम्) N. of a class of metres in which the 1st and 3rd and 2nd and 4th lines have the same syllables and Gaṇas; such as पुष्पिताम्रा. -सस्य a. half the crops, half grown. -सहः An owl. -सीरिन् m. 1 a cultivator, ploughman who takes half the crop for his labour; शूद्रेषु दासगोपालकुलमित्रार्धसीरिणः Y. 1. 166. -2 = अर्धिक q. v. -हर, -हारिन् a. occupying the half (of the body); Ku. 1. 50; एको रागिषु राजते प्रियतमादेहाध-हारी हरः Bh. 3. 121. -हारः a necklace of 64 strings. A half chain, a kind of ornament; नक्षत्रमालामपि चार्धहारं सुवर्णसूत्रं परितः स्तनाभ्याम् Māna. 50. 297-98. cf. also Kau. A. 2. 11. -ह्रस्वः half a (short) syllable.

अर्धक a. Half; see अर्ध.

अर्धर्चः, -चम् Half a verse, hemistich; अर्धर्चं चाकल-पूर्विश्वमेजत् Av. 9. 10. 19; अर्धर्चाः पुंसि च P. II. 4. 31. °आदिगणः a class of words either m. or n.

अर्धिक a. (-की f.) [अर्धमर्हति ठ्] 1 Measuring a half; तदर्धिक Ms. 3. 1. -2 Entitled to half a share; Y. 2. 296. -कः A half-caste man; वैश्यकन्यासमुत्पन्नो ब्राह्मणेन तु संस्कृतः। अर्धिकः स तु विज्ञेयो भोज्यो विप्रैर्न संशयः Parāśara.

अर्धिन् a. [अर्ध-अस्त्यर्थे इनि] Sharing or entitled to a half; सर्वेषामर्धिनो मुख्याः Ms. 8. 210. cf. also येषामर्धं ते अर्धिनः। ŚB. on. MS. 10. 3. 55.

अर्धुक a. Prospering, succeeding.

अर्ध्य a. 1 Belonging to the half (of anything). -2 Fit to be increased. -3 To be accomplished; अथा ते विष्णो विदुषा चिदर्ध्यः Rv. 1. 156. 1. -4 To be obtained; शविष्ठं वाजं विदुषा चिदर्ध्यम् Rv. 5. 44. 10.

अर्पणम् [ऋ-णिच्-ल्युट्] 1 Placing or putting upon, setting upon; स तस्य दृष्ट्यर्पणसंप्रचोदितः Rām. 5. 47. 2; पादापणानुग्रहपूतपृष्ठम् R. 2. 35. -2 Inserting, placing or putting in. -3 Giving, offering, resigning; स्वदेहापण-निष्कयेण R. 2. 55; मुखापणेषु प्रकृतिप्रगल्भाः 13. 9; तत्कुरुष्व मदपणम् Bg. 9. 27. -4 Restoration, delivery, giving back; न्यास Ak. -5 Piercing, perforating; यद्यद् युतं लिखितमर्पणेन Av. 12. 3. 22; तीक्ष्णतुण्डापणैर्घ्रांवां नखैः सर्वा व्यदार-यत् Rām. (Said to mean also fire, god, an oblation, a Mantra and the tongue of fire. Tv.).

अर्पित a. 1 Inserted, fixed, full of; द्रुमाणां विविधै पुष्पैः परिस्तोमैरिवापितम् Rām. 4. 1. 8; Kath. 4. 9 -2 Placed in or upon; हस्तापितैर्नयनवारिभिरेव (शशाप) R. 9. 78. मग्यर्पितमनोबुद्धिः Bg. 8. 7; 12. 14. -3 Thrown, cast into; हृदि शल्यमर्पितम् R. 8. 88. -4 Transferred to, engraved;